

A NYUGAT-DUNÁNTÚLI INTEGRÁLT REGIONÁLIS INFORMÁCIÓS RENDSZER KONCEPCIONÁLÁSÁNAK GYAKORLATI TAPASZTALATAI

Bodor Ádám¹ - Répássy Helga²

A területi információk gyűjtésének, kezelésének és elemzésének *jelentősége* az utóbbi évtizedben Magyarországon is mindinkább *felértékelődött*. A regionális információk rendszerének megteremtése a hatékony regionális fejlesztések tervezésének és megvalósításának nélkülözhetetlen feltételévé vált.

Magyarországon az elsők között ismerték fel a Nyugat-Dunántúli meghatározó szervezetei, hogy *egy integrált regionális információs rendszer* létrehozásának szükségességét, annak szerepét mely az osztrák-magyar határ menti területek erősödő kohéziójában, különös tekintettel a *foglalkoztatás* és a *regionális fejlesztés* területeire.

A regionális információs rendszerek területén számos hazai kezdeményezést indult már el, azonban a Nyugat-Dunántúlon megvalósuló rendszer lesz az első, amely valóban hálózatszerűen lefedi az adott területi egységet, mivel valamennyi kistérségben aktív (adatgyűjtés, feltöltés, csoportmunka) és passzív (hozzáférés) funkciókkal rendelkező végpontokat tartalmaz. A közhasznú adatok, információk és szolgáltatások a nyilvános terminálokon kívül interneten is elérhetőek lesznek.

A rendszer fejlesztésének fontos jellemzője, hogy a területi dimenzióval is rendelkező információk mellett kommunikációs szolgáltatásokat is nyújt. Erre azáltal nyílt lehetőség, hogy a rendszer a területi jellegű információk hivatalos forrásait (TEIR) is integrálja, csak az abban nem szereplő, de igényelt információkat gyűjti, ezért az erőforrások hatékonyabb allokációja révén lehetőség nyílik magasabb minőségű kommunikációs fejlesztésekre.

A tanulmány háttere

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Területfejlesztési Kutatási Központja által vezetett szakértői csoport szerepvállalásának célja, hogy a Nyugat-Dunántúli Regionális Fejlesztési Tanács megbízása alapján, a kedvezményezettekkel *együttműködve*, azok *véleményét, tudását, elképzeléseit és érdekeit integrálva* az Integrált Regionális és Munkaerőpiaci Információs Rendszer létrejöttét a megalapozza. A tervezést, koncepcionálást végző team a megfelelő minőségű végeredmény érdekében a BME-TKK szakemberein kívül a különböző tudásterületek specialistáiból állt össze.

Az elkészült koncepciók megvalósításához a hazai társfinanszírozás mellett a PHARE CBC program is támogatást biztosít, ezért a koncepcionálás, tervezés egyik végeredményeképpen két *tenderdokumentáció* (hardver, szoftver és kapcsolódó szolgáltatások) készült el, melyek pontosan szabályozzák a megvalósítás lépéseit és körülményeit.

A két kiemelt szakmai terület igényeinek megfelelően a teljes rendszert következő két alrendszer alkotja majd:

- regionális foglalkoztatási információs alrendszer,
- regionális fejlesztési információs alrendszer.

---

¹ Bodor Ádám projektmenedzser Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Területfejlesztési Kutatási Központ

²Dr. Répássy Helga igazgató Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Területfejlesztési Kutatási Központ

Ezek közül most a regionális fejlesztési alrendszer koncepcionálásának, tervezésének lépéseit, eredményeit mutatjuk be, kitérve azok nehézségeire, a legfontosabb akadályokra.

A *regionális fejlesztési információs alrendszer célja*, hogy a határ menti régió NUTS IV kistérségeiben a lakosság, a gazdasági, az adminisztratív és egyéb intézményi szereplők jobb és koncentráltabb információ-elérése megvalósuljon a regionális fejlesztéssel, helyi gazdasági fejlesztéssel és közlekedéssel kapcsolatos területeken. A rendszer egyediségét, újszerűségét a fenti célok elérésében interaktivitása adja, amelyet szélesebb célközönség használhat, mint bármely korábbi rendszer esetében.

A koncepcionálás irányelvei, követelményei

Az integrált információs rendszer kiépítésével nagyon diverzifikált felhasználói kör igényeit kell kielégíteni. () Ezen sokszínű kör igényeinek megismerése, az igények fejlesztési programba való becsatornázása érdekében széleskörű *bevonás és aktivizáció* szükséges. A helyi szereplők érdekeinek és igényeinek megjelenítése, a regionális szintű konszenzus alapvető feltétele a hatékony tartalomfejlesztésnek és a további működtetésnek.

A bevonás és érdekharmonizáció azonban nem pótolja a szakmai tervezés feladatait. A széles körű igényfelmérés mellett ezért előtérbe kell helyezni a *szakmai kontroll*, és a *megvalósíthatóság* szempontjait is, mivel a szereplők igényei gyakran nem mutatnak tökéletes összhangot a realitásokkal (kevésbé korszerű, de általuk ismert megoldások, vagy éppen túlzott elvárások).

Az *átjárhatóság* megteremtését a különböző alrendszerek között feltétlenül szükséges megteremtteni, hiszen ez amellet, hogy erősíti a regionális kohéziót és a különböző rendszerek integrálásának feltételét megteremtve szélesebb kör számára teszi lehetővé az információk elérését. Ezért a rendszer valamennyi végpontján lehetőség lesz mindkét alrendszer elérésére. A kedvezményezettek részéről felmerült igény volt a már kiépült és a fejlesztés alatt álló rendszerekkel való *kompatibilitás*, mely szakmailag és pénzügyileg is rendkívül indokolt követelmény az új rendszerrel szemben. A kompatibilitásnak ki kell terjednie a hardver és szoftver környezetre, valamint az adatbázisokra egyaránt.

A széles körű elérhetőség mellett a jogosultsági szintek tisztázása rendkívül fontos volt, (különösen a részletesen nem tárgyalt munkaerőpiaci alrendszer területén), mivel adatvédelmi előírásoknak történő megfelelés mellett, a *biztonságos* döntéselőkészítést szolgáló funkciók is szigorú feltételeket támasztanak.

A tervezés, koncepcionálás lépései

A regionális fejlesztések tervezésének alapvető módszertani szabálya a folyamatos kommunikáció a kedvezményezetti körrel. A koncepció elkészítése előtt elengedhetetlen a meghatározó regionális fejlesztési intézmények és a meghatározó pénzügyi támogatást koordináló Phare képviselőinek álláspontjainak, igényeinek, elvárásainak megismerése., ennek érdekében előkészítő műhelytalálkozók megtartása.

Az előzetes elképzeléseket tartalmazó dokumentumok (project fiche, jegyzőkönyvek) széles körben, potenciális felhasználók részvételével megtartott műhelytalálkozókra közösen kell, hogy értelmezésre, pontosításra kerüljenek. A kialakult közös bázist felhasználva kezdődhet meg a valós szükséglet és igényfelmérés, mely a hardver és az adatbázisok esetében helyszíni egyeztetést is tartalmaz a kompatibilitás megteremtése érdekében, míg az

egyéb szoftverfejlesztést illetően a műhelytalálkozók kialakult konszenzus adhatja meg a konkrét fejlesztési irányokat.

Az igények felmérését követően a koncepcionálást, előzetes tervezést végző szakemberek által elkészített koncepció változatok kerültek esetünkben többször véleményezésre. Az iteratív folyamat eredményeképpen állt össze a rendszerterv koncepciója.

A tervezett rendszer kiépítését döntően befolyásoló országos fejlesztésekkel való összhang megteremtése érdekében ezen országos fejlesztéseket hordozó szervezetekkel történő egyeztetés elengedhetetlen, (ez esetünkben a VÁTI-t jelentette).

A folyamatos egyeztetések, érdemi szakmai munka eredményeképpen előállt rendszerterv koncepciót ezek után a *Phare eljárásrendjének megfelelő formátumba* (tenderdokumentációk) ültettük át, hogy a kivitelezés ez alapján történhessen meg.

Nagyon fontosnak tartjuk kiemelni, hogy a megvalósító konzorcium szakértői közötti *folyamatos és intenzív belső információáramlás* alapvető feltétele annak, hogy egy ilyen mértékben komplex rendszer koncepcionálása sikeres legyen. Ennek érdekében a különböző egyeztetési, munkaverziókat valamennyi szakértőnek ismernie és véleményeznie kell.

A Regionális Fejlesztési Információs Alrendszer szerkezete

Az integrált regionális információs rendszer ezen alrendszerének szerkezete a következő:

Kistérségi szint:

- közhasznú információs szolgáltatás (kistérségi adatbázis, dokumentumtár, aktuális információk)
- digitális nyilvánosság (döntések, tervezetek publikációja, levelező listák, fórumok)
- karbantartási, monitoring rendszer a kistérségi adatbázisokhoz
- TEIR hozzáférés valamennyi kistérség menedzser számára

A regionális fejlesztési szint:

- On-line Internetes csoportmunka felületek
- Közös elektronikus dokumentumkezelő rendszer (naplózás, határidők és a jogosultságok ellenőrzése, projekt nyilvántartást és monitoring, távoli adminisztrációs lehetőségek).

5 regionális információs társadalmi szolgáltatás, amely segíti az információs társadalom kialakulását

- Távoktatási projektek a régióban (a Nyugat-Dunántúli távoktatási projektek összegyűjtése bejelentkezések biztosítása elektronikusan).
- Az e-kereskedelem gyorsítása (a régió KKV-i számára létrehozandó általános e-kereskedelmi portál)
- Digitális közmunka tárgykörében a rendszer elemzéseket tartalmaz, melyekhez interaktív, visszacsatolást lehetővé tevő fórumok kapcsolódnak.
- Távügyintézés a Regionális Fejlesztési Tanács pályázataihoz.
- Táv munka honlap. Nyugat-dunántúli távmunka kínálat és lehetőségek.

A regionális szinten részben a BME–TKK közreműködésével létrejött regionális adatszolgáltató rendszer és a regionális szervezetek TEIR hozzáférése biztosítja azokat az adatokat, információkat, melyek az igényfelmérés során szükségesnek látszottak. A kistérségi adatbázisok kizárólag olyan területi adatokat, információkat tartalmaznak majd, amelyek a TEIR-en keresztül nem elérhetőek ellenben igény mutatkozik rájuk a fejlesztések tervezése során. A rendszer kistérségi szintű szolgáltatásai aktív térképeken keresztül is elérhetőek lesznek a könnyebb kezelhetőség, hatékonyabb elérés érdekében.

A rendszer létrehozását, működtetését segítő lépések

Hazánkban még szokatlan, azonban számos kudarcba fulladt informatikai rendszerfejlesztés mutatja a *működtető szervezet* definiálásának fontosságát. A belső kompetenciák és feladatok rögzítése nélkül a rendszer nem működőképes, ezért erre külön forrás került biztosításra, továbbá a kivitelező konzorcium feladata ezek szerződésben történő rögzítése.

A *projekt-rendszer promóció*, a kapcsolódó tanácsadói-kedvezményezett workshopok szervezése elengedhetetlen része fejlesztésnek, mivel csak így ismerhetik és kedvelhetik meg a rendszert a jövőendő felhasználók.

A kiépített (kistérségi és megyei) információs pontok munkatársainak (kb. 150 fő) képzése, a korszerű tananyagok kidolgozása azt a célt szolgálja, hogy a végpontokat üzemeltető (kistérségi, megyei) szervezetek munkatársai használni is tudják a rendszert informatikai szempontból minimálisan felhasználói szinten, szakmai szempontból pedig a lehető legprofesszionálisabban. A *képzések* fenntarthatósága érdekében először végzők képzése (14 fő), valamint a tutorálási rendszer kialakítása szükséges, továbbá a képzések folyamatosan önnfentartóvá formálása.

A regionális fejlesztéshez kapcsolódó elektronikus szolgáltatások létrehozása a *supporttal* (betanítás, integrálás a már működő rendszerekhez bevizsgálással és hibajavítással, hangolás, folyamatos rendelkezésre állás, hot-line) kell hogy megtörténjen, a további folyamatos üzemeltetés érdekében.

A projekt tapasztalatai

Az iteratív tervezési folyamat során számos alkalommal (ötször) került sor különböző szintű vitaanyagok véleményezésére a potenciális felhasználók által. Ennek során a bevont szervezetek típusából adódóan (közigazgatás) *jogosultsági zavarok* léptek fel. A megkérdezettek nem adhattak hivatalos hozzájárulást a továbblépéshez még akkor sem a leginkább ők képviselték az adott szakterületet szervezetükben. Emellett valószínűleg *kapacitástervezési hiányosságok* miatt nem is tudtak kellő időt fordítani az előzetesen megkapott változatokra még a kedvezményezett szervezetek képviselői sem. Ezzel magyarázható, hogy a határidők betartása nem történt zökkenőmentesen. A fenti problémák elkerülése a jövőben *alaposabb előkészítő munkát igényel* az egyeztetések tekintetében (aktivizáció, megfelelő kompetenciával rendelkező képviselők, szigorúan tartott menetrend).

A kapacitáshiány miatti szűk visszacsatolásokat nehezítette a projekt *bonyolultsága, összetettsége*, mely miatt a kellő ráfordítható idővel nem rendelkező képviselők nem tudtak érdemi részvételt biztosítani. A jövőben kerülni kell a hasonlóan bonyolult és összetett projektek kialakítását, mivel ez a későbbi megvalósítást is megnehezíti.

A *Phare eljárásrend* különösen azok számára akik nem ismerik bonyolultnak és ellentmondásosnak tűnik. A szereplők egy része ezért nem látta pontosan az egyes lépések szerepét, súlyát a tervezési folyamatban, ezért nem adekvát lépéseket tett a megvalósítás

Földrajzi Konferencia, Szeged 2001.

irányába. A jövőben projektek indulásakor *rövid, módszertani, akciótervet tartalmazó anyag* készítése és terjesztése javasolt ezen konfliktusok megelőzése érdekében.

Irodalom

"Az integrált regionális és munkaerőpiaci információs rendszer" című Phare CBC program előkészítése (BME TKK) Budapest, 2001

Detrekői Á.: Bevezetés a térinformatikába. Bp. : Tankönyvkiadó, 1998

<http://europa.eu.int/comm/europeaid/tender> Practical Guide to Phare, Ispa & Sapard contract procedures

Intelligens régió stratégia a Nyugat-Dunántúlon (NYDRFTÜ) 2000.

Nemzeti Informatikai Stratégia : Javaslat ; Tervezet / [Szerk.: Vajda Kornél]

www.vati.hu/teir